

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/89015,General-Franciszek-Paulik-1866-1940.html>

Las Katyński

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Generał Franciszek Paulik (1866-1940)

OKRES HISTORYCZNY

(1918-1922) Odrodzenie Niepodległej (1922-1939) II Rzeczpospolita (1939-1945) II wojna światowa
(1863-1918) Ku Niepodległej

Autor: DARIUSZ DĄBROWSKI 20.01.2022

Z urodzenia Czech, z wyboru Polak, wybitny żołnierz armii Odrodzonej Rzeczypospolitej. Zamordowany przez Sowieców w wieku 74 lat, był jedną z najstarszych ofiar Zbrodni Katyńskiej.

Przyszły generał Wojska Polskiego urodził się 13.08.1866 r. jako František Daniel Paulík w miejscowości Čimelice, powiat Písek w południowych Czechach. Wykształcenie zdobywał w Pradze. Skończył tam szkołę średnią, a następnie uczęszczał do szkoły kadetów, do której wstąpił w 1881 r.

W c.k. armii

Po czterech latach rozpoczął służbę w armii austro-węgierskiej. Według podawanych przez siebie danych, które zachowały się w polskiej dokumentacji wojskowej awans na pierwszy stopień oficerski – podporucznika otrzymał w 1893 r. Kolejne awanse przyszły w 1900 r. (porucznik), 1912 r. (kapitan), 1915 r. (major), 1917 r. (podpułkownik), 1918 r. (pułkownik).

Jego pułk walczył z Rosjanami w 1914 i 1915 roku między innymi w okolicach Limanowej, Bochni i Gorlic. Największe straty jednostka poniosła w bitwie pod Gorlicami w maju 1915 r. Ciekawostką stanowi fakt odznaczenia ppłk. Paulika niemieckim Krzyżem Żelaznym II Klasy, na którego noszenie otrzymał w lutym 1916 r. pozwolenie od władz austriackich.

Według danych austriackich już w 1893 roku był porucznikiem w 17 Pułku Piechoty Obrony Krajowej stacjonującym w Rzeszowie. Jednostka ta złożona była w ponad 90% z Polaków, co niewątpliwie zaważyło na przyszłości Franciszka Paulika. Od maja 1900 r. był kapitanem.

W 1910 r. został przeniesiony do 19 Pułku Piechoty Obrony Krajowej stacjonującym we Lwowie. Pełnił w nim m.in. funkcję komendanta II batalionu w późniejszym czasie dowódcy pułku.

W maju 1912 r. został majorem. Awans na podpułkownika otrzymał w marcu 1915 r. W 1918r. był już pułkownikiem w tej samej jednostce, która w międzyczasie zmieniła nazwę na 19 Pułk Strzelców.

Brak jest bliższych informacji na temat udziału przyszłego polskiego generała w działaniach I wojny światowej. Jego pułk walczył z Rosjanami w 1914 i 1915 roku między innymi w okolicach Limanowej, Bochni i Gorlic. Największe straty jednostka poniosła w bitwie pod Gorlicami w maju 1915 r. Wiadomo, że uczestniczył w działaniach karpackich poprzedzających Gorlice. Od lutego do maja brał udział w walkach okolicach Ławocznego w Beskidach Wschodnich. Ciekawostką stanowi fakt odznaczenia ppłk. Paulika niemieckim Krzyżem Żelaznym II Klasy, na którego noszenie otrzymał w lutym 1916 r. pozwolenie od władz austriackich.

W armii II RP

W listopadzie 1918 r. zgłosił się do Wojska Polskiego, objął stanowisko dowódcy rezerwy oficerskiej we Lwowie. Wziął udział w walkach z Ukraińcami wchodząc w skład grupy gen. Władysława Sikorskiego. Dowodził oddziałem w rejonie wsi Mszana i Kamieniogród pod Lwowem. Za udział w tych działaniach został odznaczony Krzyżem Walecznych. W swoim wniosku gen. Sikorski odnotował:

„Gen. por. Paulik, dowodząc grupą operacyjną «Mszana» (luty, marzec, kwiecień 1919 roku), podczas obrony odcinka «Kamiennobród», który był kluczem taktycznym całej pozycji Lwów, w znacznej mierze przyczynił się swą osobistą odwagą do utrzymania tego ważnego punktu, a następnie, po przejściu do ofensywy przeciw Ukraińcom zdobył ze swoją grupą: Janów, Wielkopole, Porsznę i Obrosin”.

W pierwszej połowie maja 1919 r. objął dowództwo 8 Pułku Piechoty Legionów, który brał udział w ofensywie od Chyrowa do Zbrucza.

W listopadzie 1918 r. zgłosił się do Wojska Polskiego, objął stanowisko dowódcy rezerwy oficerskiej we Lwowie. Wziął udział w walkach z Ukraińcami wchodząc w skład grupy gen. Władysława Sikorskiego. Dowodził oddziałem w rejonie wsi Mszana i Kamieniogród pod Lwowem. Za udział w tych działaniach został odznaczony Krzyżem Walecznych.

Uczestniczył w walkach pod Wołczą Dolną i Starym Samborem, po których zmusił siły nieprzyjaciela do wycofania się za linię Karpat na teren Rusi Podkarpackiej kontrolowanej przez Czechosłowację. Następnie jednostka wzięła m.in. w obronie Brzeżan odpierając silne ataki ukraińskie pod Janczynem (czerwiec 1919 r.).

Po działaniach w Galicji w wojnie z Ukraińcami jego pułk został przetransportowany w rejon operowania Frontu Litewsko-Białoruskiego, by nad rzeką Dźwiną podjąć walki z wojskami bolszewickimi. Objął tam następnie dowództwo nad VI Brygadą Piechoty Legionów.

Za udział w tych walkach został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari V klasy. We wniosku odznaczeniowym gen. Leon Berbecki, dowódca dywizji napisał:

„Jako pułkownik i dowódca VI Brygady Piechoty Legionów prowadzi w październiku 1919 roku osobiście bitwę pod Koplau mającą na czele zgniecenie bolszewików znajdujących się po zachodniej stronie Dźwiny. W pewnym momencie baon 9 pp Leg. załamuje się pod kontratakami wroga. Sytuacja staje się niezwykle poważna, ponieważ nieprzyjaciel może wejść na tyły innych walczących batalionów. Generał Paulik porywa garść rozbitków cofającego się batalionu, atakuje wroga, wypiera go i prąc aż do rzeki decyduje los i cel bitwy”.

W kwietniu 1920 r. stanął na czele 13 Kresowej Dywizji Piechoty (13 DP), która uczestniczyła w ofensywie na Kijów, a następnie (maj-czerwiec) przeciwdziałała w zawziętych bojach kontrofensywie I Armii Konnej Budionnego i pomimo znacznych strat własnych z powodzeniem broniła swojego odcinka frontu.

Generał Franciszek Paulik

(1866-1940)

W końcu 1939 roku został aresztowany przez Sowieców. Jego nazwisko znalazło się na tzw. Ukraińskiej Liście Katyńskiej. Spoczywa na Polskim Cmentarzu Wojennym w Kijowie-Bykowni.

We wrześniu 1920 r. po odwołaniu ze stanowiska dowódcy 13 DP otrzymał przydział Wojskowego Gubernatorstwa Warszawy. W 1921 r., już jako generał podporucznik, został Przewodniczącym Komisji Perłustracyjnej w Centralnej Komisji Kontroli Stanów we Lwowie.

Po wojnie z bolszewikami, w 1921 r. objął stanowisko dowódcy 24 Dywizji Piechoty w Jarosławiu, które sprawował do 1924 r. Następnie do 1925 r. był zastępcą dowódcy Korpusu nr IV w Łodzi.

Z dniem 30 listopada 1925 roku został przeniesiony w stan spoczynku wraz z nadaniem mu tytularnego stopnia generała dywizji.

Według wspomnień rodzinnych Franciszek Paulik swoją służbę w Galicji rozpocząć miał około 1895 r. będąc osobą niespełna dwudziestoletnią. Około roku 1896 r., ożenił się z Polką Zofią Winiarz, która pochodziła z rodziny o silnych tradycjach patriotycznych (była wnuczką Jana Chryzostoma Pawulskiego, podporucznika wojsk napoleońskich i działacza społeczno-politycznego ze Lwowa). Okres ten niewątpliwie wpłynął zatem na podjęcie przez niego decyzji o wstąpieniu w szeregi Wojska Polskiego.

Po przejściu w stan spoczynku skorzystał z możliwości zakupu dworu w miejscowości Wielopole (obecnie część Zagórza w powiecie sanockim na Podkarpaciu). W 1928 r. sprzedał jednak majątek i powrócił do Lwowa, z którym był związany. Pełnił tam między innymi funkcję honorowego konsula Peru na obszarze województwa lwowskiego, stanisławowskiego oraz tarnopolskiego.

Spokojny okres zakończył wybuch wojny. W końcu 1939 roku został aresztowany przez Sowieców. Jego

nazwisko znalazło się na tzw. Ukraińskiej Liście Katyńskiej. Spoczywa na Polskim Cmentarzu Wojennym w Kijowie-Bykowni.

COFNIJ SIĘ